LỰA CHỌN CÁC TEST ĐÁNH GIÁ NĂNG LỰC TÍNH TOÁN CHO NAM VẬN ĐỘNG VIÊN CỜ VUA LỨA TUỔI 11 - 12 CÂU LẠC BỘ OLIMPIA CHESS HÀ NỘI

SELECTING TESTS TO ASSESS CALCULATION ABILITY FOR MALE CHESS PLAYERS AGED 11-12, OLIMPIA CHESS CLUB, HANOI

ThS. Lê Thị Vân Anh
Trường Đại học Sư phạm TDTT Hà Nội

Tóm tắt: Xác định các test ứng dụng trong đánh giá năng lực tính toán cho nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 là vấn đề cần được quan tâm nghiên cứu. Kết quả nghiên cứu đã lựa chọn được 10 test chuyên môn có đủ cơ sở khoa học, đảm bảo đủ độ tin cậy, tính thông báo để ứng dụng trong kiểm tra - đánh giá năng lực tính toán cho nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 Câu lạc bộ Olimpia Chess Hà Nội giai đoạn chuyên môn hóa sâu.

Từ khóa: Đánh giá năng lực tính toán; nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12; Câu lạc bộ Olimpia Chess Hà Nội.

Abstract: Identifying applicable tests for evaluating the calculation ability of male chess athletes aged 11-12 is a matter that requires careful research attention. The research results have selected 10 specialized tests with sufficient scientific foundations, ensuring adequate reliability and validity for application in the testing and evaluation of calculation ability among male chess athletes aged 11-12 at Olimpia Chess Club, Hanoi, during the stage of deep specialization training.

Key words: Assessment of calculation ability; male Chess players aged 11-12; Olimpia Chess Club, Hanoi.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Qua tìm hiểu thực tế và toạ đàm với các HLV trong công tác kiểm tra - đánh giá năng lực tính toán cho VĐV cờ vua tại Câu lạc bộ Olimpia Chess Hà Nội cho thấy, hiện nay công tác kiểm tra - đánh giá năng lực tính toán cho VĐV cờ vua chủ yếu được các HLV dựa theo kinh nghiệm trong quá trình kiểm tra - đánh giá, mà chưa có các công cụ đảm bảo đủ cơ sở khoa học cần thiết. Tuy cách kiểm tra - đánh giá này cũng có mặt tích cực, song chưa có đầy đủ cơ sở khoa học, thiếu những nội dung đánh giá đáng tin cậy về năng lực tính toán của các VĐV trẻ. Vấn đề xác định nội dung kiểm tra - đánh giá năng lực chuyên môn của VĐV cờ vua cho đến nay ở Việt Nam đã có một số công trình của các tác giả quan tâm nghiên cứu như: Đặng Văn Dũng (1999), Nguyễn Hồng Dương (2008), Nguyễn Thị Hằng (2010), Hà Minh Dịu (2015)... Tuy nhiên, các nghiên cứu về nội dung đánh giá năng lực tính toán cho VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 ở giai đoạn chuyên môn hóa sâu còn khá hạn chế. Vì thế, nếu như xác định được các test có đầy đủ cơ sở khoa học sẽ góp phần nâng cao chất lượng công tác kiểm tra - đánh giá năng lực tính toán cho các VĐV, qua đó góp phần nâng cao hiệu quả huấn luyện và thành tích thi đấu của các VĐV ở giai đoạn huấn luyện chuyên môn hóa sâu.

Nghiên cứu đã sử dụng các phương pháp sau: Phương pháp phân tích và tổng hợp tài liệu; Phương pháp phỏng vấn - toạ đàm; Phương pháp kiểm tra tâm lý; Phương pháp kiểm tra sư phạm; Phương pháp toán học thống kê.

2. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

2.1. Căn cứ ý kiến chuyên gia lựa chọn các test đánh giá năng lực tính toán cho nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 Câu lạc bộ Olimpia Chess Hà Nội giai đoạn huấn luyện chuyên môn hóa sâu

Qua tham khảo các tài liệu chuyên môn có liên quan đến vấn đề nghiên cứu của các tác giả

trong và ngoài nước, nghiên cứu đã lựa chọn được 14 test đánh giá năng lực tính toán của nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 tại Câu lạc bộ Olympia Chess Hà Nội. Các test được lựa chọn đều đáp ứng được các yêu cầu trên về góc độ sư phạm. Các test này cho phép xác định được những năng lực chung và chuyên môn cần thiết cấu thành năng lực tư duy và năng lực chuyên môn của VĐV cờ vua, bao gồm các test như trình bày ở bảng 1. Qua đó tiến hành phỏng vấn 30 chuyên gia (thời điểm phỏng vấn tháng 11/2024). Kết quả phỏng vấn được trình bày ở bảng 1 cho thấy: Để đánh giá năng lực tính toán trong quá trình giảng dạy - huấn luyện sinh viên, VĐV cờ vua, đa số các đối tượng được phỏng vấn đều lựa chọn các test sau đây: 1) Cờ thế chiếu hết sau 2 nước (điểm); 2) Cờ thế chiếu hết sau 3 nước (điểm); 3) Tính toán phương án (điểm); 4) Đánh giá các phương án có thể nảy sinh (điểm); 5) Cờ tàn kỹ thuật (điểm); 6) Cờ tàn phối hợp (điểm); 7) Đòn phối hợp (điểm); 8) Đòn chiến thuật (điểm); 9) Thi đấu Blid 5 phút (điểm); 10) Thi đấu ván cờ nhanh 30 phút (điểm).

Đa số các ý kiến chuyên gia lựa chọn các test trên đều xếp chúng ở mức độ rất quan trọng trong việc kiểm tra, đánh giá năng lực tính toán cho nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 tại Câu lạc bộ Olimpia Chess Hà Nội (đều có từ 75.00% ý kiến trở lên lựa chọn, trong đó trên 50.00% ý kiến lựa chọn xếp ở mức độ từ quan trọng cho đến rất quan trọng).

2.2. Xác định độ tin cậy của các test đánh giá năng lực tính toán cho nam vận động viên cờ vua lứa tuổi 11 - 12 Câu lạc bộ Olimpia Chess Hà Nội giai đoạn huấn luyện chuyên môn hóa sâu

Nhằm mục đích xác định độ tin cậy của các test đã qua phỏng vấn ý kiến các chuyên gia ứng dụng trong đánh giá năng lực tính toán cho nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 tại Câu lạc bộ Olimpia Chess Hà Nội, nghiên cứu đã tiến hành kiểm tra 2 lần trong điều kiện quy trình, quy phạm như nhau và cùng một thời điểm (bằng phương pháp test lặp lại - retest, thời điểm kiểm tra vào tuần thứ nhất và tuần thứ ba tháng 12/2024). Kết quả thu được như trình bày ở bảng 2 cho thấy: Cả 10 test đã qua khảo sát, phỏng vấn ý kiến các chuyên gia đều thể hiện hệ số tin cậy giữa 2 lần kiểm tra ở mức độ rất cao ($r > 0.800$ với $P < 0.05$). Điều đó cho thấy các test trên đều đảm bảo đủ độ tin cậy và phù hợp với đối tượng nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12, cũng như điều kiện thực tiễn tại CLB Olimpia Chess trong việc đánh giá năng lực tính toán của đối tượng nghiên cứu giai đoạn chuyên môn hóa sâu.

2.3. Xác định tính thông báo của các test đánh giá năng lực tính toán cho nam vận động viên cờ vua lứa tuổi 11 - 12 Câu lạc bộ Olimpia Chess Hà Nội giai đoạn huấn luyện chuyên môn hóa sâu

Để xác định tính thông báo của các test đã lựa chọn, nghiên cứu tiến hành xác định mối tương quan giữa các test lựa chọn với thành tích thi đấu của các VĐV (thành tích thi đấu được lấy tại giải cờ vua nhanh Hà Nội mở rộng năm 2024).

Bảng 1. Kết quả phỏng vấn lựa chọn các test đánh giá năng lực tính toán cho nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 câu lạc bộ Olimpia Chess Hà Nội giai đoạn huấn luyện chuyên môn hóa sâu (n = 30)

TT	Nội dung phỏng vấn	Số người lựa chọn		Kết quả phỏng vấn							
				Rất quan trọng		Quan trọng		Cần		Không quan trọng	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1	Cờ thế chiếu hết sau 2 nước (điểm)	30	100.00	30	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
2	Cờ thế chiếu hết sau 3 nước (điểm)	28	93.33	18	64.29	6	21.43	2	7.14	2	7.14
3	*Cờ thế chiếu hết sau 4 nước (điểm)*	*11*	*36.67*	*3*	*27.27*	*6*	*54.55*	*2*	*18.18*	*0*	*0.00*
4	Tính toán phương án (điểm)	22	73.33	13	59.09	7	31.82	2	9.09	0	0.00
5	Đánh giá các phương án có thể nảy sinh (điểm)	23	76.67	14	60.87	5	21.74	3	13.04	1	4.35
6	Cờ tàn kỹ thuật (điểm)	22	73.33	14	63.64	4	18.18	3	13.64	1	4.55
7	Cờ tàn phối hợp (điểm)	20	66.67	12	60.00	4	20.00	2	10.00	2	10.00
8	*Cờ tàn chiến thuật - chiến lược (điểm)*	*11*	*36.67*	*4*	*36.36*	*6*	*54.55*	*1*	*9.09*	*0*	*0.00*
9	Đòn phối hợp (điểm)	20	66.67	11	55.00	6	30.00	2	10.00	1	5.00
10	Đòn chiến thuật (điểm)	24	80.00	14	58.33	6	25.00	3	12.50	1	4.17
11	*Phân tích thế cờ theo công thức (điểm)*	*14*	*46.67*	*5*	*35.71*	*4*	*28.57*	*2*	*14.29*	*3*	*21.43*
12	*Lập kế hoạch (điểm)*	*10*	*33.33*	*4*	*40.00*	*3*	*30.00*	*1*	*10.00*	*2*	*20.00*
13	Thi đấu Blid 5 phút (điểm)	30	100.00	30	100.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
14	Thi đấu ván cờ nhanh 30 phút (điểm)	24	80.00	15	62.50	4	16.67	3	12.50	2	8.33

Bảng 2. Kết quả xác định độ tin cậy của các test đánh giá năng lực tính toán cho nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 câu lạc bộ Olimpia Chess Hà Nội giai đoạn huấn luyện chuyên môn hóa sâu

TT	Test	Lứa tuổi 11 (n = 15)		Hệ số tương quan (r)	Lứa tuổi 12 (n = 15)		Hệ số tương quan (r)
		Lần 1 $\bar{x} \pm \sigma$	Lần 2 $\bar{x} \pm \sigma$		Lần 1 $\bar{x} \pm \sigma$	Lần 2 $\bar{x} \pm \sigma$	
1	Cờ thế chiếu hết sau 2 nước (điểm)	6.50±0.29	6.32±0.30	**0.814**	6.88±0.31	6.69±0.31	**0.849**
2	Cờ thế chiếu hết sau 3 nước (điểm)	6.20±0.27	6.27±0.27	**0.825**	6.57±0.30	6.65±0.30	**0.831**
3	Tính toán phương án (điểm)	6.32±0.35	6.27±0.35	**0.845**	6.71±0.37	6.66±0.37	**0.846**
4	Đánh giá các phương án có thể nảy sinh (điểm)	6.61±0.34	6.49±0.35	**0.867**	7.02±0.39	6.89±0.39	**0.834**
5	Cờ tàn kỹ thuật (điểm)	6.81±0.36	6.62±0.37	**0.833**	7.23±0.40	7.03±0.40	**0.832**
6	Cờ tàn phối hợp (điểm)	6.27±0.32	6.35±0.33	**0.862**	6.67±0.37	6.75±0.37	**0.871**
7	Đòn phối hợp (điểm)	6.66±0.35	6.74±0.35	**0.811**	7.08±0.39	7.17±0.39	**0.842**
8	Đòn chiến thuật (điểm)	6.38±0.34	6.46±0.34	**0.813**	6.77±0.37	6.85±0.38	**0.887**
9	Thi đấu Blid 5 phút (điểm)	5.75±0.29	5.63±0.29	**0.841**	6.11±0.34	5.98±0.34	**0.831**
10	Thi đấu ván cờ nhanh 30 phút (điểm)	5.10±0.26	5.12±0.27	**0.846**	5.42±0.30	5.43±0.30	**0.866**

Bảng 3. Kết quả xác định hệ số thông báo của các test đánh giá năng lực tính toán cho nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 câu lạc bộ Olimpia Chess hà nội giai đoạn huấn luyện chuyên môn hóa sâu

TT	Test	Kết quả kiểm tra theo lứa tuổi			
		Lứa tuổi 11 (n = 15)		Lứa tuổi 12 (n = 15)	
		$\overline{x} \pm \sigma$	r	$\overline{x} \pm \sigma$	r
1	Cờ thế chiếu hết sau 2 nước (điểm)	6.50±0.29	**0.742**	6.88±0.31	**0.864**
2	Cờ thế chiếu hết sau 3 nước (điểm)	6.20±0.27	**0.771**	6.57±0.30	**0.795**
3	Tính toán phương án (điểm)	6.32±0.35	**0.746**	6.71±0.37	**0.772**
4	Đánh giá các phương án có thể nảy sinh (điểm)	6.61±0.34	**0.801**	7.02±0.39	**0.820**
5	Cờ tàn kỹ thuật (điểm)	6.81±0.36	**0.810**	7.23±0.40	**0.847**
6	Cờ tàn phối hợp (điểm)	6.27±0.32	**0.707**	6.67±0.37	**0.839**
7	Đòn phối hợp (điểm)	6.66±0.35	**0.718**	7.08±0.39	**0.788**
8	Đòn chiến thuật (điểm)	6.38±0.34	**0.809**	6.77±0.37	**0.877**
9	Thi đấu Blid 5 phút (điểm)	5.75±0.29	**0.728**	6.11±0.34	**0.786**
10	Thi đấu ván cờ nhanh 30 phút (điểm)	5.10±0.26	**0.807**	5.42±0.30	**0.839**
	$r_{0.05}$	*0.2319*		*0.2319*	

Quá trình nghiên cứu của đề tài đã tiến hành kiểm tra sơ bộ trên đối tượng 30 nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 tại Câu lạc bộ Olimpia Chess (gồm 15 VĐV lứa tuổi 11 và 15 VĐV lứa tuổi 12) thông qua 10 test đã lựa chọn. Kết quả thu được như trình bày ở bảng 3 cho thấy:

- Tất cả các test đã lựa chọn ở đối tượng nghiên cứu đều thể hiện mối tương quan mạnh, có đầy đủ tính thông báo ($r_{tính} > r_{bảng}$ với $P < 0.05$) có thể ứng dụng trong thực tiễn đánh giá năng lực tính toán cho nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 tại Câu lạc bộ Olimpia Chess Hà Nội giai đoạn huấn luyện chuyên môn hóa sâu.

- Mức độ tương quan giữa các test với thành tích thi đấu của nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 và nam VĐV cờ vua lứa tuổi 12 có sự khác biệt tương đối rõ rệt. Mức độ tương quan của các test với thành tích thi đấu của đối tượng nam VĐV lứa tuổi 12 chặt chẽ hơn so với đối tượng nam VĐV lứa tuổi 11. Điều này cũng phù hợp với kết quả nghiên cứu của các công trình nghiên cứu về vấn đề này của các tác giả trong và ngoài nước.

3. KẾT LUẬN

Qua quá trình nghiên cứu chặt chẽ, đã xác lập được 10 test chuyên môn đặc trưng ứng dụng trong kiểm tra - đánh giá năng lực tính toán cho nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 tại Câu lạc bộ Olimpia Chess Hà Nội, phù hợp với giai đoạn huấn luyện chuyên môn hóa sâu. Các test bao gồm:

1) Cờ thế chiếu hết sau 2 nước (điểm).

2) Cờ thế chiếu hết sau 3 nước (điểm).

3) Tính toán phương án (điểm).

4) Đánh giá các phương án có thể nảy sinh (điểm).

5) Cờ tàn kỹ thuật (điểm).

6) Cờ tàn phối hợp (điểm).

7) Đòn phối hợp (điểm).

8) Đòn chiến thuật (điểm).

9) Thi đấu Blid 5 phút (điểm).

10) Thi đấu ván cờ nhanh 30 phút (điểm).

Qua xác định mối tương quan giữa 2 lần kiểm tra, xác định mối tương quan giữa kết quả kiểm tra với thành tích thi đấu của VĐV, nghiên cứu đã chứng minh được cả 10 test lựa đã chọn

đều đảm bảo đủ độ tin cậy, có tính thông báo cao, có đủ cơ sở khoa học cần thiết để ứng dụng trong kiểm tra - đánh giá năng lực tính toán cho nam VĐV cờ vua lứa tuổi 11 - 12 tại Câu lạc bộ Olimpia Chess Hà Nội giai đoạn huấn luyện chuyên môn hóa sâu.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Hà Minh Dịu (2015), *Ứng dụng các chỉ số tâm lý và chuyên môn (sư phạm) trong đánh giá trình độ tập luyện vận động viên Cờ vua lứa tuổi 8 - 10 trên địa bàn các tỉnh phía bắc Việt Nam*, Luận án Tiến sĩ Giáo dục học, Viện Khoa học Thể dục thể thao, Hà Nội

2. Nguyễn Hồng Dương (2008), *Xác định các yếu tố chuyên môn cơ bản cấu thành năng lực tư duy cờ vua và hệ thống bài tập nâng cao năng lực tư duy của nam VĐV cờ vua Việt Nam*, Luận án tiến sĩ giáo dục học, Viện khoa học TDTT, Hà Nội.

3. Lê Văn Lẫm, Phạm Xuân Thành (2015), *Giáo trình đo lường và Đánh giá thể dục thể thao*, Nxb TDTT, Hà Nội.

4. Phạm Hồng Minh (2009), *Nghiên cứu ứng dụng các tes sư phạm trong tuyển chọn nam VĐV cờ vua lứa tuổi 9 - 11 trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa*, Luận văn Thạc sĩ Giáo dục học, Trường Đại học TDTT Bắc Ninh.

5. Nguyễn Thế Truyền, Nguyễn Kim Minh, Trần Quốc Tuấn (2002), "Tiêu chuẩn đánh giá trình độ tập luyện trong tuyển chọn và huấn luyện thể thao", *Sách chuyên đề dùng cho các trường Đại học TDTT và trung tâm đào tạo VĐV*, Nxb TDTT, Hà Nội.

6. Dương Minh Tuệ (2008), *Nghiên cứu nội dung, tiêu chuẩn tuyển chọn nam vận động viên Cờ vua trẻ lứa tuổi 11 - 13 tỉnh Lạng Sơn,* Luận văn Thạc sĩ Giáo dục học, Trường Đại học TDTT Bắc Ninh.

Nguồn bài báo: Lê Thị Vân Anh (2025), Bài báo được trích từ đề tài luận văn cao học: *"Nghiên cứu bài tập nâng cao năng lực tính toán cho nam vận động viên cờ vua lứa tuổi 11 - 12 câu lạc bộ Olympia Chess Hà Nội".* Luận văn đã được thông qua trước Hội đồng khoa học của Trường Đại học Sư phạm TDTT Hà Nội.

Ngày nhận bài: 25/11/2025; Ngày đánh giá: 05/02/2026; Ngày duyệt đăng: 10/02/2026.